

وحدت حقیقت وجود

- بنیان دوم فلسفه ی صدرایی « وحدت حقیقت وجود » است.

او می گوید: هستی یک حقیقت و یک واحد حقیقی است و آنچه از کثرت و تفاوت در جهان مشاهده می کنیم، دلیل بر وجودهای مختلف و متکثر نیست بلکه معنای دیگری دارد.

برای رسیدن به مقصود ملاصدرا از « وحدت حقیقت وجود » سه قدم بر می داریم.

قدم اول

عارفان از دیرباز معتقد بودند هستی یکی است و یک حقیقت است. کثرت های جهان اصالت ندارد.

عارفان این حقیقت را از طریق شهود عرفانی به دست آوردند. برای اثبات نظر خود کمتر به استدلال متوسل می شدند و بیشتر از طریق تمثیل و تشبیه، دیدگاهشان را به دیگران می رساندند.

تمثیل موج و دریا:

نسبت حقیقت وجود به این کثرت هایی که می بینیم مانند نسبت آب دریا به امواج است.

امواج چیزی جز همان آب نیستند که این گونه چین و شکن خورده و خود را بر صخره ها می کوبند.

درخت و انسان و خورشید و جمله ی این امور گوناگون (کثرت ها) مانند همان موج اند که از خود هویتی و وجودی جدای از خداوند ندارند و جز خدا چیزی در عالم نیست.

که یکی هست و هیچ نیست جز او وحده لا اله الا هو

این ترجیع بند هاتف اصفهانی، یک ترجیع بند عرفانی است و عقیده ی عرفا را به تصویر می کشد.

قدم دوم:

ملاصدرا که خود از عارفان بود و مدعی شهود این وحدت بود، می خواست که این حقیقت را نیز با برهان فلسفی برای دیگران اثبات نماید.

« نظریه ی اصالت وجود » کار او را آسان کرد و راه را برای یافتن استدلال باز نمود و دریافت که تا اثبات فلسفی وحدت وجود، قدمی کوتاه مانده است.

قدم سوم

این قدم همان نکته ای است که در درس اول آموختیم.

بعد از این که فهمیدیم از هر واقعیتی دو مفهوم وجود و ماهیت را به دست می آوریم، همچنین دانستیم مفهوم ماهیت در هر شیء با شیء دیگر متفاوت است اما مفهوم وجود در همه ی اشیاء یکی است.

مفهوم ماهیت: متمایز کننده ی اشیاء از یک دیگر.

مفهوم وجود: مشترک میان همه ی اشیاء.

ملاصدرا « مشترک بودن مفهوم وجود میان همه ی اشیاء » را با « اصالت وجود » تلفیق کرد و گفت: حال که واقعیت داشتن و اصالت با وجود است (نه با ماهیت)، وجود هم امر مشترک و واحد میان همه ی اشیاء است. پس حقیقت یکی بیش نیست و جایی برای تكثر واقعی در عالم وجود ندارد.

حسن روی تو به یک جلوه که در آینه کرد
این همه نقش در آینه ی
اوهام انداخت

این همه عکس می و نقش نگارین که نمود
یک فروغ رخ ساقی است
که در جام افتاد

ملاصدرا بر این اساس مدعی بود که به مرتبه ای از مراتب بلند آیات قرآن کریم رسیده است.

مدرسه مجازی اینو